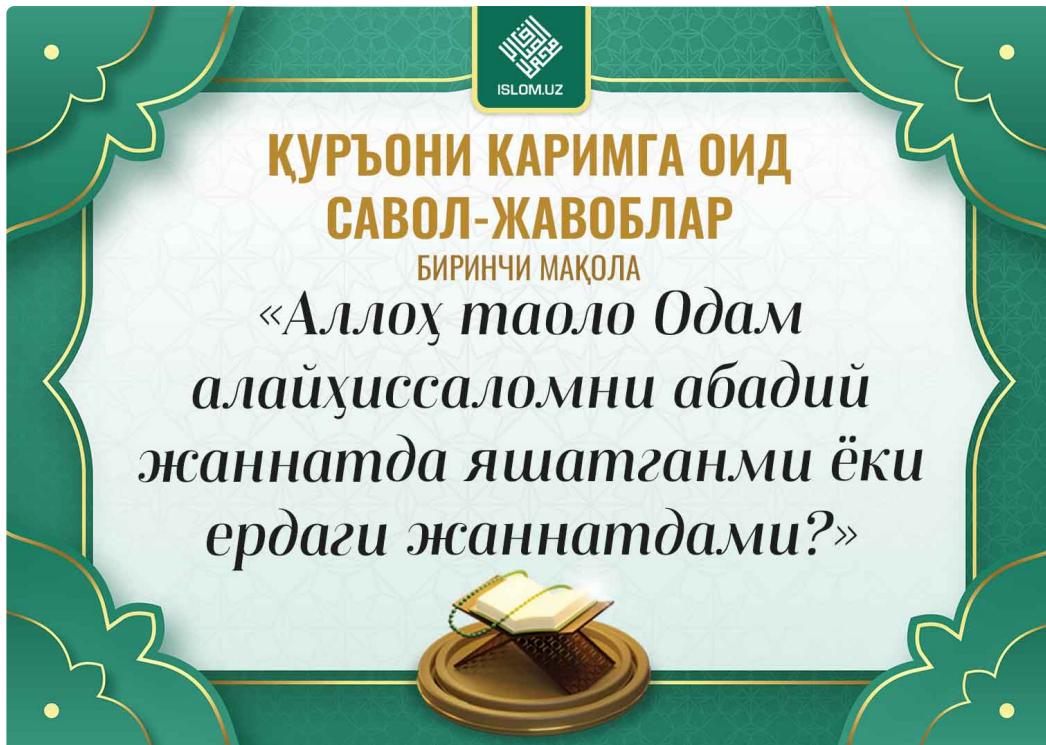

Қуръонга оид савол-жавоблар (биринчи мақола)

21:51 / 09.12.2022 4370

Аллоҳ таолодан ёрдам ва сиз азизлардан дуо сўраган ҳолда замонамизнинг етук, забардаст уламоларидан, устоз, доктор Марвон Ваҳид Шаъбон ҳафизаҳуллоҳнинг илмий сұхбатларини ўзбек тилига таржима қилиб, эътиборингизга тақдим этишни бошладик. Ушбу маълумотларни сиз азизларга етказишда бизга маслаҳат ва тавсиялар берган устозимиз Исмоил домла Мұхаммад Содик ҳазратларига алоҳида ташаккурларимизни изҳор этамиз. Зоро, силсилавий мақолаларни эътиборингизга ҳавола этишимизда ғоя муаллифи Исмоил домланинг ўринлари таҳсинга сазовордир.

1-савол: «Аллоҳ таоло Одам алаиҳиссаломни абадий жаннатда яшатганми ёки ердаги жаннатдами?»

Бисмиллаҳир роҳманир роҳим. Алҳамдулиллаҳ васоллаллоҳу васаллама ва барока аъла Расулиллаҳ ва али алиҳи ва асҳабиҳи ажмаъийн.

Ассалому алайкум ва роҳматуллоҳи таъала ва барокатуҳ.

Азиз ака-ука, опа-сингиллар. Аллоҳ таоло «Қуръонга оид савол-жавоблар» номли кўрсатувнинг биринчи сонини барчамизга муборак қилсин. Биз бу кўрсатувда Қуръони Каримда зикри келган ва у ҳақида биздан кўп сўраладиган, зеҳнда айланадиган, ижтимоий тармоқларда кенг тарқаладиган саволларга илмий, мавзуларга ажратилган, ўзига хос нозик услубда аниқ жавоб беришга ҳаракат қиласиз.

Кўрсатувни Аллоҳ таолонинг Китоби борасида берилган саволлардан биринчисига жавоб беришдан бошласак.

Баъзи одамлар Аллоҳ таолонинг:

رَغْدًا مِنْهَا وَكُلَا أَجْنَةً وَزَوْجُكَ أَنْتَ أُسْكُنْ يَعَادُمْ وَقُلْنَا

الْظَّالِمِينَ مِنْ فَتَكُونَا الشَّجَرَةَ هَذِهِ نَقْرَبَا وَلَا شِئْتُمَا حَيْثُ

٢٥

Ва: «Эй Одам, сен ўз жуфтинг ила жаннатни маскан тут. Унда хоҳлаган жойингизда бемалол енглар ва мана бу дараҳтга яқинлашмангларки, у ҳолда золимлардан бўлиб қоласизлар», - дедик» (Бақара сураси 35-оят) деган ояти борасида савол бериб шундай дейдилар: «Иблис қандай қилиб жаннатга кирдию одамни васваса қилишга эриша олди?»

Маълумки, иблис жаннатдан қувилган, лаънатланган, ҳайдалган. Шундай экан, қандай қилиб у жаннатга кириб Одамни васваса қила олди, деб сўрашади. Қуръон борасида шубҳаланувчи айрим ёзувчилар исроилиёт ривоятларни ишга солиб, турли уйдирма ва хурофотлар тўқидилар. Улар шайтоннинг жаннатга кириши ҳақида бундай дейишган: «Иблис, жаннатга тўртта оёғи бор, катта илон кўринишида кириб, биринчи бўлиб, Ҳавво онамизни йўлдан урди. Сўнгра Момо Ҳавво онамиз ўз навбатида Одам алайҳиссаломни йўлдан адаштиридилар»

Мана бу хурофот ва уйдирмаларнинг барчаси тўқимадир, ҳаммаси исроилиёт ривоятлари дир.

Динимизга бу каби ривоятлар узоқ силсила орқали ҳам, яқин силсила орқали ҳам боғланмайди. Қуръони Каримнинг бирорта оятида иблис Ҳаввони йўлдан урди деган оят йўқ. Қуръони Каримда Одам алайҳиссалом билан Ҳавво онамиз қиссалари тасния, яъни иккилиқ сийғасида ворид бўлган. Аллоҳ таоло бу борада Ўзининг Каломида шундай марҳамат қилган:

رَغَدًا مِنْهَا وَكُلَا أَجْنَةً وَزَوْجُكَ أَنْتَ أُسْكُنْ يَعَادُمْ وَقُلْنَا

الظَّالِمِينَ مِنَ فَتَكُونَا الشَّجَرَةَ هَذِهِ نَقْرَبًا وَلَا شِئْتُمَا حَيْثُ

٢٥

Ва: «Эй Одам, сен ўз жуфтинг ила жаннатни маскан тут. Унда хоҳлаган жойингизда бемалол енглар ва мана бу дарахтга яқинлашмангларки, у ҳолда золимлардан бўлиб қоласизлар», - дедик» (Бақара сураси 35-оят).

Ушбу оятга эътибор берсак,

فَتَكُونَا ، نَقْرَبًا وَلَا ، شِئْتُمَا ، وَكُلَا

калиمالари тасния кўринишида келмоқда. Аллоҳ таоло ушбу оятнинг давомида шундай марҳамат қилган:

۰۷۷۳۶
أَهْبِطُوا وَقُلُّنَا فِيهِ كَانَ مِمَّا فَأَخْرَجَهُمَا عَنْهَا الشَّيْطَانُ فَازَ لَهُمَا

۰۷۷۳۶
حِينٌ إِلَى وَمَتْعٍ مُسَقِّرٍ الْأَرْضِ فِي وَلَكُمْ عَدُوٌ لِبَعْضٍ بَعْضُكُمْ

Бас, шайтон уларни ундан тойдирди ва бўлган нарсаларидан чиқарди...» (Бақара сураси 36-оят).

Ушбу оятда ҳам

کَانَ ، فَأَخْرَجَهُمَا ، فَازَ لَهُمَا

калиمالари тасния кўринишида келмоқда.

Қуръони Каримда бунга ўхшаган ояtlар жуда ҳам кўп. Улардан баъзиларини келтириб ўтсак:

مِنْ عَنْهُمَا وُدِّيَ مَا لَهُمَا لِيُبَدِّيَ الشَّيْطَانُ لَهُمَا فَوَسَسَ

تَكُونَا أَنِ إِلَّا الشَّجَرَةُ هَذِهِ عَنْ رَبِّكُمَا نَهَنُكُمَا مَا وَقَالَ سَوْءَ تِهْمَةَ

٢٠ الْخَلِدِينَ مِنَ تَكُونَا أَوْ مَلَكِينَ

Бас, шайтон икковларининг беркитилган авратларини очиш учун уларни вассаса қилди ва: «Роббингиз сизни ушбу дараҳтдан фақат икковингиз фаришта бўлмаслигингиз ёки мангу қолувчилардан бўлмаслигингиз учунгина ман қилди», – деди (Аъроф сураси, 20-оят).

٢١ النَّصِحَىنَ لِمَنْ لَكُمَا إِنِّي وَقَاسَمَهُمَا

Уларга: «Албатта, мен сизларга насиҳат қилувчиларданман», – деб қасам ичди» (Аъроф сураси, 21-оят).

وَطِيقَا سَوَءَ تُهْمَا لَهُمَا بَدَتْ الشَّجَرَةَ ذَاقَا فَلَمَّا بَغْرُورٍ فَدَلَّهُمَا

أَنْهَكُمَا أَلَّمَ رَبِّهِمَا وَنَادَهُمَا الْجَنَّةُ وَرَقٌ مِّنْ عَلَيْهِمَا يَخْصِفَانِ

مُّبِينٌ عَذَوْلَكُمَا الشَّيْطَنُ إِنَّ لَكُمَا وَأَقْلُ الشَّجَرَةِ تِلْكُمَا عَنِ٢٢

Бас, уларни алдов ила паст(ҳолат)га туширди. Икковлари дараҳтдан татиб кўришганда, авратлари ўзларига кўриниб қолди ва ўзларига жаннат баргларидан тўсиқ тўқий бошладилар. Шунда Робблари уларга: «Сизларни ана ўша дараҳтдан қайтарган эмасмидим ва «Албатта, шайтон икковингизга очик-оидин душмандир», демаганмидим?!» - деб нидо қилди» (Аъроф сураси, 22-оят).

Шу оятларнинг барчасига эътибор берсангиз, кўплаб калималар тасния кўринишида ворид бўлганига гувоҳ бўласиз. Бу оятлардан шайтон Одам алайҳисалом ва Ҳавво онамизни васваса қилганини билишимиз мумкин. «Шайтон Ҳавво онамизни йўлдан урган, Ҳавво онамиз эса Одам алайҳиссаломни йўлдан адаштирганлар» деган гап эса мутлақо асоссиз, уйдирма ривоятдир.

У ҳолда шайтон жаннатга қандай кириб, Одам алайҳисаломни ва Момо Ҳавво онамизни васваса қилди?

Ушбу саволга биз савол билан жавоб берамиз: «Аллоҳ таоло Одам алайҳиссаломни яратганда, ваъда қилинганд жаннатда истиқомат қилдириб қўйдими ёки ердаги жаннатлардан бирида яшатиб қўйдими?»

Бу борада гап сўзлар, ривоятлар жуда ҳам бисёр. Лекин кўнгил таскин топадигани, тўғри фикр деб қабул қилинадигани қўйидагидир: «Ҳақиқат шуки, албатта, Аллоҳ таоло Одам алайҳиссаломни ерда яратди. Уни ер тупроғидан яратди. Сўнг одамга ердаги боғу роғлар, зилол сувли, анҳорли, серсув жойларни маскан қилиб берди. Аллоҳ таоло Одам алайҳиссаломга ваъда қилинганд абадий жаннатдан маскан қилиб бермади. Бу борада сизларга қўйидаги далилларни тақдим этамиз. Аллоҳ таоло барча пайғамбарлари орқали бизга ҳозир эмас, қайта тирилганимиздан кейин кирадиган абадий жаннатни ваъда қилди. Аллоҳ таоло жаннатни ва унга кирган бандасини васф қила туриб шундай марҳамат қилган:

﴿بِمُحْرَجٍ إِنَّ مِنْهَا هُمْ وَمَا نَصَبُ فِيهَا يَمْسَهُمْ لَا

۴۸

Уларга у жойда чарчоқ етмас ва улар ундан чиқарилувчи ҳам эмаслар» (Ҳижр сураси 48-оят).

Аллоҳ таоло жаннат аҳли ҳақида «..Ва улар ундан чиқарилувчи ҳам эмаслар» деб турган бўлсаю, Одам алайҳиссалом қандай қилиб жаннатдан чиқарилишлари мумкин?!

Аллоҳ таоло жаннат аҳлиниңг сўзини ҳикоя тарзида келтириб, жаннатни васф қилганда:

وَلَا نَصِيبٌ فِيهَا يَمْسَنَا لَا فَضْلَهُ مِنَ الْمُقَامَةِ دَارَ أَحْلَنَا أَلَّذِي

الْغُوبُ فِيهَا يَمْسَنَا

٣٥

У Зот бизларни Ўз фазли ила бир турар жойга жойлаштириди, у ерда бизга чарчоқ етмас ва у ерда бизга ҳорғинлик ҳам етмас»
(Фотир сураси, 35-оят) деган.

Аллоҳ таоло бу оятда жаннатни **جَنَّةُ الْأَمْرِ** деб васф қилмоқда. Яъни, ким жаннатга кирса, жаннат у учун доимиј яшаш жойи бўлиб, у ердан чиқарилмайди деганидир. Аллоҳ таоло жаннатни «Саломатлик диёри» дея васф қилган.

Жаннатга кирган инсон у ерда саломат бўлади, турли имтиҳонлардан омонда бўлади. Ваҳоланки, Одам алайҳиссалом ва Ҳавво онамиз имтиҳондан омонда бўлмадилар, тақиқланган дараҳт мевасини еб қўйиб, очилиб қолган авратларини жаннат япроқлари ила тўсдилар. Қуръони Каримда васф этилаётган жаннат, унда Аллоҳга исён қилинмайдиган жаннатдир. Одам алайҳиссалом эса исён қилиб қўйдилар.

Аллоҳ таоло жаннат аҳлининг сўзини ҳикоя тарзида келтириб шундай марҳамат қилган:

الْغُوبُ فِيهَا يَمْسَنَا وَلَا نَصْبُ فِيهَا يَمْسَنَا لَا

«... У ерда бизга чарчоқ етмас ва у ерда бизга ҳорғинлик ҳам етмас»
 (Фотир сураси, 35-оят)

Жаннат аҳлига чарчоқ ва ҳорғинлик етмаслиги оятда очиқ-ойдин баён қилинмоқда. Ваҳоланки, Одам алайҳиссалом ва Ҳавво онамизга ҳалиги мевани еб қўйғанларидан сўнг чарчоқ ва ҳорғинлик етиб, қилган ишларидан хижолат бўлдилар.

Баъзи одамларнинг хаёлида: «Аллоҳ таоло оятда:

فَإِمَّا عَدُوٌ لِّبَعْضِ بَعْضِكُمْ جَمِيعًا مِنْهَا أَهْبَطَاهُ قَالَ

وَلَا يَضِلُّ فَلَا هُدَى أَتَّبَعَ فَمَنِ هُدَى مِنِّي يَا ئَيُّنَّ كُمْ

«У Зот: «Иккингиз биргаликда, бир-бирингизга душман ҳолда ундан тушинг. Агар Мен томонимдан сизга ҳидоят келганида, ким ҳидоятимга эргашса, адашмас ва бадбаҳт бўлмас» (Тоҳа сураси, 123-оят) деб юқоридан пастга тушишга амр қилганку», деган савол ҳам туғилиши мумкин.

Бу саволга қуидагича жавоб берамиз: «Бу оятдаги тушиш, жаннатдан ерга тушиш эмас, балки бу оядда зилол сувлар, анҳорлар, бўстонлар мавжуд бўлган жойдан мазкур нарсалар мавжуд бўлмаган пастроқ жойга тушишга амр бўлмоқда»

Бу сўзимизга далил Аллоҳ таолонинг ушбу оятидир:

سَأَلْتُمْ مَا لَكُمْ فَإِنَّ مِصْرًا أَهْبِطُوا
٦١

«... Бирорта шаҳарга тушинг, у ерда сиз учун сўраган нарсаларингиз бор...» (Бақара сураси, 61-оят).

Бу оядда ҳам жаннатдан бирор шаҳарга тушиш эмас, балки шаҳарнинг баланд минтақасидан пастроқ минтақасига кўчиб ўтиш назарда тутилмоқда.

Мана шу маънолар юқорида берилган «Маълумки, иблис жаннатдан қувилган, лаънатланган, ҳайдалган. Шундай экан, қандай қилиб у жаннатга кириб Одамни васваса қила олди?», деб берилган ҳамда шунга ўхшаш саволларга тўғри, аниқ жавобдир.

Аллоҳнинг изни билан яна қайта кўришгунча саломат бўлинглар.
Вассаламу алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокатух.

**Таржимон: Нозимжон Ҳошимжон
Муҳаррир: Хуршид Маъруф**